

4. 11. 2021

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Přiměřená ochrana před hrozící vážnou újmou pohledem Nejvyššího soudu ČR

Obáváte se pádu sousedova stromu na váš pozemek nebo vám vážně hrozí obdobná újma a nevíte, jakým způsobem se můžete bránit? Jisté vodítko nabízí rozsudek Nejvyššího soudu České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) sp. zn. 25 Cdo 591/2021 ze dne 23. června 2021.

Skutkový stav a řízení před soudy nižších stupňů

V předmětném sporu se žalobkyně, jakožto vlastníka pozemku sousedícího s pozemkem žalovaného, domáhala odstranění vzrostlého stromu na pozemku žalovaného, neboť se obávala rizik spjatých s růstem stromu, který byl přibližně 18 metrů vysoký a nacházel se v patě kmene 1,5 metru od oplocení a 2,5 metru od jejího domu. Konkrétně se žalobkyně obávala především vyvrácení či zlomení sousedova stromu a jeho pádu na její dům.

Obvodní soud pro Prahu 4 požadavku žalobkyně vyhověl a uložil žalovanému povinnost z jeho pozemku daný strom odstranit. V odůvodnění soud poukázal na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 5259/2015 ze dne 27. června 2017, z něž vyplývá, že nárok na pokácení stromu podle § 1017 odst. 1 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**OZ**“), nelze úspěšně uplatnit u stromů vysázených před datem nabytí účinnosti tohoto zákona, tj. před 1. lednem 2014. Soud z uvedeného rozhodnutí dále dovodil, že v souladu s předchozí právní úpravou obsaženou v zákoně č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, který byl účinný do 31. prosince 2013 (dále jen „**ObčZ**“), bylo možné se aktivního jednání domáhat pouze v rámci ochrany před hrozícími škodami ve smyslu § 417 ObčZ. Znaleckým dokazováním přitom bylo v projednávané věci zjištěno, že strom je z hlediska podlehnutí nepřízní počasí nebezpečný jako každý jiný strom, trpí však třemi defekty způsobenými větrem v koruně stromu vedoucími k vyosení kmene na vrcholu koruny. Ze znaleckých posudků vyplývala možnost pádu stromu zapříčiněná jeho zlomením či vyvrácením s tím, že pokračující růst větví a kořenů stromu bude nebezpečí vzniku škody zvyšovat. Obvodní soud pro Prahu 4 proto dovodil splnění podmínek pro uložení opatření ve smyslu § 417 ObčZ k odvrácení hrozící škody a za vhodné řešení považoval žalobkyni navrhané pokácení stromu.

K odvolání žalovaného změnil Městský soud v Praze rozhodnutí soudu prvního stupně tak, že žalobu rozsudkem zamítl. Jestliže má být žalovanému uložena povinnost provést určité opatření s ohledem na hrozící závažnou škodu podle § 417 ObčZ, žalobkyně podle odvolacího soudu musí prokázat, že jí hrozí vážná škoda, a totiž ohrožení akutní a skutečně hrozící. Jinými slovy je pro úspěch žaloby nutné zjistit, že dům žalobkyně, její zdraví a zdraví příslušníků její domácnosti jsou vážně ohroženy a dané ohrožení je v příčinné souvislosti s existencí předmětného stromu. Takové akutní a skutečně hrozící ohrožení ovšem ze znaleckých posudků nevyplývalo.

Žalobkyně se proti rozsudku Městského soudu v Praze bránila dovoláním, jehož důvodnost opírala o rozpor napadeného rozhodnutí s judikaturou dovolacího soudu k § 417 odst. 2 ObčZ. Žalobkyně mimo jiné poukázala na nebezpečí pádu větve, jakož i na možné vichřice a letní bouřky, jež riziko zvyšují, a připomněla i zjištění znalce, že její dům je ohrožován též kořenovým systémem stromu. Podle názoru žalobkyně nemohl obstát názor odvolacího soudu, že ze závěrů znalců nevyplývá, že by jí hrozila aktuální konkrétní vážná škoda způsobená stromem. Dle žalobkyně, s odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 3164/2011 ze dne 24. dubna 2013, není pro aplikaci § 417 odst. 2 ObčZ nutné nebezpečí bezprostředního vzniku škody, postačí, že v důsledku vážného ohrožení

vznikne škoda v budoucnosti.

Řízení před Nejvyšším soudem

Nejvyšší soud konstatoval, že je-li žalobou uplatněn návrh na uložení opatření před hrozcí škodou, přičemž tvrzené riziko má hrozit v průběhu soudního řízení po 1. lednu 2014, nejedná se o vztah náhrady škody, který by podle § 3079 odst. 1 OZ měl být posuzován podle dosavadních předpisů, tedy podle ObčZ. Odvolací soud správně nepoužil pravidlo obsažené v § 1017 odst. 1 OZ o regulaci výsadby stromů u hranic pozemku, neboť tomuto ustanovení nelze přiznávat zpětné účinky v situaci, kdy byl předmětný strom zjevně vysazen před účinností OZ. Vyloučení aplikace § 1017 odst. 1 OZ na stromy vysázené před 1. lednem 2014 ovšem neznamená, že by se soused vůbec nemohl domáhat jejich pokácení; prakticky totožný nárok dříve vyjádřený v § 417 ObčZ je totiž nyní vyjádřen v § 2903 OZ.

Podle zvláštního prevenčního ustanovení § 2903 odst. 1 OZ platí, že *„nezakročí-li ten, komu újma hrozí, k jejímu odvrácení způsobem přiměřeným okolnostem, nese ze svého, čemu mohl zabránit.“* V závažnějších případech, kdy nepostačuje nebo není možné odstranit hrozbu vzniku újmy přičiněním samotného poškozeného, dává mu § 2903 odst. 2 OZ možnost preventivní ochrany cestou soudního rozhodnutí, jímž může být naopak potenciální škůdce nucen ke splnění aktivní povinnosti předejít vzniku hrozcí újmy. Pro aplikaci § 2903 odst. 2 OZ musí být podle rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1412/2019 ze dne 23. října 2019 prokázáno, že v době rozhodování soudu existuje vážné ohrožení majetku žalobce nebo jiných hodnot, přičemž není podmínkou, aby vznik škody hrozil bezprostředně; postačí, jde-li zatím jen o ohrožení, avšak natolik vážné, že je tu důvodná obava vzniku škody v budoucnu. Současně však musí být doloženo, že žalobcem navrhované opatření bude vhodné a přiměřené k naplnění preventivního účelu tohoto ustanovení. Dosavadní judikatura Nejvyššího soudu k § 417 odst. 2 ObčZ je přitom dle jeho názoru přiměřeně použitelná i v režimu § 2903 odst. 2 OZ.

Nejvyšší soud přisvědčil žalovanému, podpořenému i závěry znalců, že *„každý strom může teoreticky spadnout, může se z něj odlomit větev, jeho stabilita může být narušena vichřicí či bouřkou, a je tedy nutné se vyvarovat paušálního přístupu, který by z žaloby na odstranění hrozcí škody učinil nástroj eliminace veškerých stromů nacházejících se v zástavbě a v dosahu majetku jiných osob [...] Jeví se proto logickým a opodstatněným požadavek, aby posuzovaná dřevina již v době rozhodování soudu vykazovala takové konkrétní defekty či vlastnosti, jež by svou povahou mohly reálně (nikoli toliko hypoteticky) vést ke vzniku škodní události, a současně není jiné cesty k zamezení vzniku hrozcí škody než strom pokácet (zcela zlikvidovat).“* Zákonná úprava předjímá rovněž jiné způsoby eliminace negativního působení stromů na okolí (možnost ořezu větví a kořenů podle § 1016 odst. 2 OZ, působí-li škodu nebo jiné obtíže převažující nad zájmem na nedotčené zachování stromu, případně ochrana před imisemi dle § 1013 OZ); jakékoliv problematické aspekty provázející existenci dřeviny tak není nutno ztotožňovat s rizikem ve smyslu § 2903 OZ.

Zhodnocení, zda jde o vážné ohrožení ve smyslu § 2903 odst. 2 OZ a zda žalobou navrhované řešení je přiměřeným prostředkem k dosažení účelu sledovaného tímto ustanovením, je dle názoru Nejvyššího soudu volnou úvahou soudu, kterou může dovolací soud zpochybnit jen při její zjevné nepřiměřenosti. Aby mohl Nejvyšší soud adekvátně zhodnotit, nejedná-li se o zjevně nepřiměřenou úvahu, je třeba, aby v ní byly alespoň stručně zohledněny všechny podstatné okolnosti, z nich dotčená osoba vyvozuje existenci nebezpečí. Žalobkyně přitom od počátku zdůrazňuje především svou obavu z pádu stromu na její dům, avšak poukazuje též na rizika spjatá s prorůstáním kořenového systému stromu k základům domu, jež byla rozebírána i v doloženém odborném stanovisku, vyhotoveném znaleckém posudku i v rámci místního šetření. Z odůvodnění napadeného rozhodnutí ovšem nevyplývá, že by Městský soud v Praze do svých úvah zahrnul i tuto skutečnost. Z toho důvodu nemohl Nejvyšší soud zhodnotit, jestli závěr Městského soudu v Praze o nesplnění podmínky pro vydání rozhodnutí podle § 2903 odst. 2 OZ jako přiměřený ob stojí či nikoliv. Nejvyšší soud proto rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Závěrem si dovolím shrnout nejdůležitější závěry, ke kterým Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí dospěl:

- Je-li žalobou uplatněn návrh na uložení opatření před hrozící škodou, přičemž tvrzené riziko má hrozit v průběhu soudního řízení po 1. lednu 2014, nejedná se o vztah náhrady škody, který by podle § 3079 odst. 1 OZ měl být posuzován podle dosavadních předpisů, tedy podle ObčZ.
- Na stromy vysázené před 1. lednem 2014 nelze aplikovat § 1017 odst. 1 OZ. Dotčený sused se ovšem může domáhat jejich pokácení jsou-li naplněny podmínky pro aplikaci § 2903 odst. 2 OZ.
- Pro aplikaci § 2903 odst. 2 OZ musí být prokázáno, že v době rozhodování soudu existuje vážné ohrožení majetku žalobce nebo jiných hodnot, přičemž musí jít o ohrožení natolik vážné, že je tu důvodná obava vzniku škody v budoucnu. Současně však musí být doloženo, že žalobcem navrhané opatření bude vhodné a přiměřené k naplnění preventivního účelu tohoto ustanovení. Dosavadní judikatura Nejvyššího soudu k § 417 odst. 2 ObčZ je přitom dle jeho názoru přiměřeně použitelná i v režimu § 2903 odst. 2 OZ.
- Zhodnocení, zda jde o vážné ohrožení ve smyslu § 2903 odst. 2 OZ a zda žalobou navrhané řešení je přiměřeným prostředkem k dosažení účelu sledovaného tímto ustanovením, je podle názoru Nejvyššího soudu volnou úvahou soudu, kterou může dovolací soud zpochybnit jen při její zjevné nepřiměřenosti. Aby mohl Nejvyšší soud adekvátně zhodnotit, nejedná-li se o zjevně nepřiměřenou úvahu, je třeba, aby v ní byly alespoň stručně zohledněny všechny podstatné okolnosti, z nich dotčená osoba vyvozuje existenci nebezpečí.
- Zákonná úprava předjímá rovněž jiné způsoby eliminace negativního působení stromů na okolí (možnost ořezu větví a kořenů podle § 1016 odst. 2 OZ, působí-li škodu nebo jiné obtíže převažující nad zájmem na nedotčené zachování stromu, případně ochrana před imisemi ve smyslu § 1013 OZ); jakékoliv problematické aspekty provázející existenci dřeviny tak není nutno ztotožňovat s rizikem ve smyslu § 2903 OZ.



Tomáš Novák,
student

Weinhold Legal

[Weinhold Legal, v.o.s. advokátní kancelář](#)

Florentinum
Na Florenci 15
110 00 Praha 1

Tel.: +420 225 385 333
Fax: +420 225 385 444
e-mail: wl@weinholdlegal.com

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)